

PERE SABATER

MOBLES
DE LUXO
Y TAPIS
SERIAS

FUSTE
RIANJA
BRICAB
SEERAR

Imprempta i
Encuadernacions

Creuall's Comercials
i de Luxo

Especialitat en la Confecció de

MOSTRARIS

MAR CET

FIGUERAS

Sant Joan 14 i Nou 57. Teléfono 857. TERRASSA

Redacció i Administració: Sant Joan, 14. // Terrassa

BIBLIOTECA MUNICIPAL
SOLER Y PALET

SUMARIote Soler y Palet

«L' Homenatge de la Ciutat», Josep Rigol.—Heterodoxes «Una casa viventa», Gladius.—«A unes pe-
tites mans», Guerau de Liost.—«Per Ciutat», J. Maragall.—«On se parla d' una grossa malifeta del Vell-
Hivern», Mestre Puk.—«Sonet», Alexandre Galí.—«La Torre del Poble», Permessó.—«Urbicaria», Chirón.
—«Petites imatges i Abstraccions», Fidias.—«De la montanya», Manel Pugés.—«Sobre el massa vell i
vell», D. Bahlrúhs.—«Incoerencies», Sául.—«Bibliografia», J. C.—«Cròniques i Comentaris». — Gravat
«Exelcior», Francesc Galí.

L' HOMENATGE DE LA CIUTAT

QUANT un accident terrible va arrebastarnos la preuada vida d'en Bartomeu Amat, vam parlar en la premsa terrassenca dels seus treballs científics, de les seves aficions artístiques, dels seus amors exemplars per l' estudi; de les virtuts excepcionals que envoltaren la seva vida. Vam fixarnos en lo que's palpava, en lo que's veia del seu esforç en lo que haviem sentit á contar de les continuades recerques experimentals de'n Bartomeu, de la seva brillant carrera d' enginyer, dels seus serveis en l' exercici de la mateixa, del notable comés en la càtedra de «Tecnología textil» de l' Escola, de la seva contribució á la creació de l' «Acondicionament», de la seva col·laboració, en fi, en revistes tècniques nacionals i estrangeres; pero jo crec que no vam encertar en la *definició* abstracte de la

nostra admiració per les qualitats de l' il·lustre terrassenc. Es clar que 'l perquè d' aquesta admiració 's dedueix clarament de lo esmentat, mes cal remarcarlo i *fixarlo* per guardâ-l sempre com un espill de veneració i d' exemple en tots els nostres afers ciutadans.

En aquet pais, ont, malauradament, tant costa de dirigir la vida i concentrar totes les nostres aficions i energies á una determinada finalitat, fentse, per tant, difícil la especialisació en tots els rams de l' activitat humana, ha de causar un ver respecte, una pregonia veneració, l' holocauste d' una vida en l' exercici de la ciencia, i mes encara, com quant en el cas de l' Amat, els petits ocis de l' estudi i del treball es dediquen enters á les afeccions de familia i á les emocions artístiques. Aixis parlant del nostre compatrici, podem dir que fou un *equilibrat* i un *carácter*, qualitats abdues ben dignes de tota lloa i estima.

El contrapés artístic que enlaira l' ànima després de l' esforç del treball i l' estudi, contribuí definitivament al seu *equilibri* i el tremp de la seva voluntat á la formació d' un *carácter*.

Aquesta es indiscutiblement la raó poderosa dels nostres entussiasmes per la seva memoria, i de la unanimitat ab que 'l Consistori terrassenc va acordar perpetuarla en el bust que aixecarém davant de l' Escola.

JOSEP RIGOL.

UNA CASA VIVENTA

EL mes passat vam parlar, entre altres coses, d'una casa *morta*, d'una casa-tomba, tota blanca al defora com els sepulcres emblancats dels quals Jesús ne prengué la imatge dels faritzeus, i que amaga per dins lletjors, profanacions i remordiments..... Just es, doncs, que avui, pera tréurense el regust, parlém d'una casa *viventa*.

I á quina casa podem trovarhi no ja un batec, una alenada, sinó tota una gesta de vida poderosa? ¿quina 'n trovarém ab cor i sentits, ab ànima i pensament i moviment, sinó fós la, per antonomasia, dita «la casa d' en Gaudí» al Passeig de Gràcia de la ciutat de Barcelona?

VET' AQUI que l' aspror i rigidesa d' aquella inmensa monotonia urbana barcelonina, pobre i mesquina en incidents, tant com pródiga en anguls rectes i en perspectives aixutes i grises, tot d'una romp i esclata en ondulacions flamejants, badantse com una flor inmensa i desbordanta d' esplendor i majestat. Vet' aquí que la invariable i rastrea ratlla horitzontal que dibuixa d' un sol tras la silueta de la ciutat, tot d' una 's redressa i brinca i 's cargola en onades d' escuma blanca. Vet' aquí que la esquifidesa avara de la nostra habitació, tot d' una, pren ufana i s' infla victoriosa i s' endolceix com pera hostatjar alegrement, acaronentlos, als ciutadans escullits, pera 'ls quals cada cambra s' obrirá com un bressol...

Oh Casa maternal, oh roca augusta, rusc amorós de troglodites urbans! Aquestes pedres palpitan, ondulan gallardament, tremolan, bategan, senten, parlan, *viuen*. En elles ha pres có's la voluntat, el pensament i l' amor del Geni qui les ha *atretes* i ordenades. Sota l' imperi de la seva inconmensurable arbitrarietat, la materia no 's mostra, no, torturada i violada, ans al contrari ofereix l' esclat de la seva bellesa virginal, com una captiva qui somriu. No sembla sinó que s'es repetida la vella faula d' Amfió, constructor de Tebas; mes ara les pedres se son associades á la gran

armonia ab *consciencia* tal, que semblan acompanyarlo i tot, al Constrctor, i entonar á sa manera, al bell mitg de la Ciutat, sinfonia heróica com la Tercera de Beethoven.

SOTA la voluntat evocadora del Mestre-Profeta, tota d'una pessa ha sorgit la casa, com aixecantse del fons de la Natura pera la glorificació de la Habitació Humana, pera rendir vasallatge al esperit del Home, son senyor. Per demunt de tot aquell artifici mediocre de la prosáica *quadricula*, que la envolta la propia Demeter, la mare Terra, surgeix apoteóssica; per ses entranyesobertes en la roca, s' ofereix á si mateixa en morada dels homes; la blancor de sos brassos, per demunt de la blancor estesa de son mantell, vetlla la ciutat tota. Dessota d' ella, al peu de la gran paret ondulant, un s'hi sent com sota un ample racer maternal. No menassa ab cap escaire cantellut i agressiu: en la insigne suavitat del mur onejant, balcons i portes son talment com llavis oberts...

Tot lo que en el mon es curva, denota la existencia d'una forsa. Doncs bé, tota esfericitat, tot arrodoniment de forsa i de vida i de bellesa hi es aquí, en aqueixa casa, sobreeixint i mostrant al enfora la forsa exhuberant de sos endins; onades del mar, gonflament de veles, panteig de pits, flancs maternals, curves excelses de joves cossos femenins, banderes tremolades pels vents, ondulacions de montanyes, núvols superbs...

I al cim, mes alta que 'ls miradors espirals que com torbs de fumera al cel s' aixecan, una Creu ample abruga dins sos brassos un diamant riquissim fulgurant. Es el Sol, el Sol mateix qui des son llevant fins sa posta no deixa ni un instant de posar en el sí amorós de la creu sa propia imatge reflexada, com un símbol eucaristic de la presencia real en aquella *Casa*, de la Divinitat qui l' Univers governa.

OH mortals! Oh ciutadans minúsculs que aixeuqueu el cap vers la Casa i resteu incomprentla com devant d' un gran misteri. Benehiula, al menys per que us fá esguardar enlaire... Saludeula, al menys perquè en ella hi sentireu, malgrat vostre incredulitat i escepticisme, de la Eternitat. Respepteula...: que jamai sa blancor immaculada sigui *enrojida* per la gran vergonya...

Non autem domino Domus, sed domo Dominus honoret. Aquesta Casa es també pera nosaltres una obligació, una Responsabilitat. Tristos de nosaltres si no 'ns fem dignes del present d' Heroisme sublim que se'ns ha fet. Tristos de nosaltres si nostre esperit no s'aixeca á la seva alsada i no la omplena i no la comprèn i no la adora i no la honora. Tristos, si no ens en sentim tots d' *habitants* d' aquella *Casa*.

Pensém que en ella hi há, quan menys, un *Valorímetre* etern é inexorable pera les nostres ánimes.

GLADIUS.

A UNES PETITES MANS

OH mans petites com dues poncelles,
flairoses com les peres i la coca,
brunes com ales de guatlla maresa,
dominadora d' invisibles regnes!
Oh mans petites de tocar minucies,
flairoses de l' aroma de bugada,
brunes del sol i de la llar qui fuma,
fetes á mida per una mestressa!

Disciplineu la flama casolana
i us enfortiu al foc. Aixís un dia,
demunt el ciri, les de Bernardeta.
Sou pels nafrats miraculosa fulla.
Tuteladores sou per les cullites.
I pels infants qui, non-nascuts, tremolen
com una fina gota de rosada,
esdeveniu concavitat de pétal.

Brunyiu les coses del passar com l' aigua.
Les preserveu d' incuries famulesques.
Sabeu tancà i barrar fugint d' estrépits.
Sabeu posar-vos ab gest de domini.
Dignes serieu d' empunyâ una espasa
de doble tall, com metálica palma,
joh mans de santa incòlume i enèrgica
qui blasmaria, agonejant, dels ídols!

GUERAU DE LIOST.

ME sembla qu' escaurà be á la vostra noble empresa, reproduir aixó qu' acabo de traduir de Goethe:

«Un il·lustre filòsof parlà de l' arquitectura com d' una música petrificada, i li fou molt criticat. Mes nosaltres, per abonar tant bella idea, creiem del cas recordar la fàbula d' Orpheus, quant trovantse en mitj d' un desert de pedres, començà á bastirse entorn una gran plassa al só vivent de la lira. Les pedres dominades pel poderós encís de la música, s' arrencavan de son macís informe i començaren á móures en entussiasme i á conformarse i adaptarse artísticament unes ab altres, arreglerantse en ritmiques fileres i alsantse en parets ben proporcionades; i els carrers anaren allargantse aixís mateix entorn fins, á les nobles muralles protectores que cenyiren la ciutat. Expirà el só de la lira, mes l' harmonia restá.

I á mi 'm sembla veure els ciutadans d' una ciutat com aquella, anar i venir per sempre mes en mitj d' una eterna harmonia; i que aixís el llur esperit no pot mai decaure, ni la llur activitat mai adormirse, porque l' ull en ells assumeix la funció de la orella (en quant pels ulls els entra lo que la música construf), i aixís se senten per tot dia en un estat ideal. Sense pensarshi, sense preguntarne la causa, viuen en el mes alt sentit relligiós i moral. I ara al contrari, en una ciutat mal edificada, en la que les cases s'han anat apinyant al etzar sense to ni solta, els ciutadans viuen, sense donarsen compte, en un estat quasi selvatge, i al extranger que hi entra, li sembla sentir arreu esquellots i desconcert de trompes destrempades, i á cada moment se li representen feixugues dançes d' ossos i marejadors salts de micos.»

J. MARAGALL (trad.)

ON SE PARLA D'UNA GROSSA MALIFETA DE VELL HIVERN

NI 'l temps, ni 'ls homes perdonarán mai á Vell-Hivern la malifeta d' aquell any. Tant mateix, per 'xó...!

Veureu que va passar:

Assí baix arreu els mortals deien: les neus s' han fós, el fret s' acaba, l' hivern es mort ¡Aleluia!

A dalt, Vell-Hivern, dintre la cabana: xup-xup, xup-xup, tranquilament feia bullir les sopes per dinar, per sopar.... En tombant la mitja nit, arribaria Madona

Primavera tota guarnida de poncelles blanques i era cosa de bentractarla, si volia tastar quelcom per á referse de la seva llarga caminada. Xup-xup, xup-xup, Vell-Hivern te 'l nás vermell i una barbassa blanca i porta á la má dreta un grós bastó corvat i á l' altre les claus dels rebost del fret, xup xup, xup xup... Vell-Hivern pensa una cosa:—Y si per comiat als homes, altre vegada ennevés la terra?—Tal dit, tal fet. Ranco ranco, cridá als seus servents qui son uns petits gnoms blancs com la neu mateixa i allargántloshi les claus, els digué:—Hala, brivalls, obriu el rebost del fret i, á gratsién, ompliu el món de bolves blanques, fins que jo altre cosa us mani—Tots feren acatament, com es de llei i anaren á complir la comanda. Vell-Hivern, tot content de la pensada, ranco ranco, s' enmená altre cop dret á la cabana i... xup xup, xup xup... posá sal á les sopes.

Després de poc, el cel se torná gris i nevá á la terra.

QUANT, rodant rodant, l' agulla del relotje del temps, com un gran dit, va arribar á la cabana de Vell-Hivern per á senyalarli que ja, per ell, havia arribada l'hora de prou manar, á fora 's sentiren unes dolces refilades d' aucells i una flaire de flors de totes menes que embaumaren la freda cambra de l' avi Hivern. Ell, bo i commós, obrí de bat á bat les portes de la cabana i ab veu tremolanta digué:—En nom de Deu, podeu entrar, els qui m' heu are de rellevar en el regnat del temps.—Mentres aixó deia, un petit nuvol rosa qui 's gronxolava suaument allá á l' aire, s' aná apinyant apinyant, fins á transformar-se en una bellíssima figura de dona, tota guarnida de poncelles blanques i á quin entorn voletejaven mils de moixóns de tots colors.

Aquella noia aixis apareguda, era la Primavera.

Al véurela tant polida, Vell-Hivern s'en sentí prenat de cop i ranco ranco, s'encaminá vers ella per besar-la. Madona Primavera deixá fer, sense malpensar, però al sentir en ses rosades galtes la cremor del bes, restá tota avergonyida i va temer. Vell-Hivern digué:—No temeu, Madona la Primavera. Cap dany haig de fer-vos jo el mes xacrós dels essers qui manan en el temps, á vos la mes tendre i xamosa criatura qu' han vist mos ulls, però jo 'm só prenat follament de vos, i ab vos viuré mentres assi regneu.

Sa veu era tremolosa, sos ulls de foc... Madona-Primavera sentí aleshores una gran por i sense res respondre, corre-cuita fugí espais enllá, cridant, ab forta veu, á son germá gran, l' Estiu, qui tranquilament roposava en l' ombracle del cel, per á que corrés en son ajud.

Vell-Hivern la seguí, foll, per entre núvols, móns enllá, una hora, un día, tres... vuit...

I mentrestant, hala hala, els petits gnoms, sense mai parar, anaven llensant neus sobre la terra. Ja n' hi havia un palm, vuit, dotze... Els arbres s' eran tots arran-

cats de soca arrel, s' enrunaven els teulats i les cases queien. Els homes se morien tots d'espant i fret i ja no quedava un lloc segur ont arraulirse. Se feren pregarries i sacrificis, pero res hi valia. Fins el rei se morí i la seva esposa i fills. Y encare, au au, ab mes delit que mai, el petits gnoms anaven escampant la neu per monts i planes...

L' hora fatal havia arribada, l' humanitat tota havia de morir. Perduda tota esperança, já quiscun se preparava per á morir santament, quant tot d'una, un jorn, al ferse dia, la neu pará de caure i 'l sol va lluir, de nou, allá dalt ¡Aleluia! ¡Que ha passat!

Després va saberse tot. Va saberse, com Vell-Hivern follament enamorat de Madona Primavera, va perseguirla fins á les mateixes portes del Palau de Nostre Senyor, sense recordarse, poc ni molt, de la comanda feta als petits gnoms; i que Nostre Senyor justament indignat per falta tan greu, va condemnarlo á nou mesos d' obscuritat i dejuni, en la cambra mes ardenta del seu Palau.

Tot aixó després va saberse, i altres coses que foren llargues de contar.

MESTRE PUK.

SONET

ENCARA d' un jorn més la tarda expira.
El cavaller s' atura en son camí.
Dintre sa ment, ulls clucs, encar ovira
la rienta llar tament deixada ahí.

Dalt dels estreps s' aixeca ansiós i mira:
la freda nit ho abrigo tot sens fi.
Sol i abatut, encara avui sospira
lo xorc i lo enutjós del seu destí.

Deu sap quina ansia duia de bellesa
i com en son cavall, la cara encesa,
va emprendre l' aspre via, mon enllá.

Mes ai! els dies llargs se succeeixen
i cansa aixó. Les ansies s' esvaeixen
i ara cal el valor per continuá.

ALEXANDRE GALI.

LA TORRE DEL POBLE

LA torre d' art romà, segle IX, ab sos quatre caires de teulada, ja feia rústega la seva presencia. No era rica d'esculptures ni relleus, era humil, era sensilla; l' influència bissantina de l' època de Carlemany, qui 's proposà la extinció dels alarbs, s' hi deixava sentir fortament. La patina del temps ennegría la Torre que s' alsava en el cimbori mateix de l' iglesia i lo mateix servia pera cridar als faels á la oració com per vetillar i dar la senyal d' alarma en cas de perill, i pera defensar sos habitants acoblats al seu redós.

La Torre tenia historia. La contaven els avis á sos hereus vora la llar cremanta en les llargues vesprades de l' hivern i els uns feien estimarla als altres. L' estima-va el bon pagés al toc de bon-temps quant s' apropava una tempesta; els enamorats la recordavan en sos amors; i els que la mort havia obert en son cor fonda rega, privantlos del goig de sos amors, al oir la cloca funeraria, l' estimaven en son càn-tic de condol; i fins els nois l' estimaven per la sombra que 'ls daba en sos infanti-vols jocs de carrer, i per esser, per ells, aquella Torre un lloc d' esbarjo i entrama-liadures.

—Aquesta senyal,—deien els vells—es d' una bala rasa francesa qui no pogué destruir la nostra Torre.—I els joves s' en sentian orgullosos de sa fortalesa. Els vianants que feien estada al poble s' admiraven de son valor històric i arqueològic, i els habitants, joiosos, la volien i la respectaven per les continues prédiques, qu'els feia estar ab perpetua convivència ab l' historia i el valor d' aquell monument de pedra...

De cop, un dia, cridats per la Autoritat, comparegueren tots els veïns del poble, i al esser reunits, s' els digué que prenguessin les eines del treball. Aixís ho feren. Un cop retornats va dirsel's que s' havia d' anar á l' Torre. I tots joiosos empen-gueren el camí vers ella, pera guarirla dels esborancs de les guerres i les esquerdes i negrures del temps, i alegres pujaren escala amunt, escala que á voltes sortia als defores passant per careners de teulades, i altres per entre finestres llargues i estre-tes. Un cop á dalt, l' Autoritat aixís va parlar:—Es precís enderrocar la Torre, doncs aménassa caure—Els rostres dels bons ciutadans se tornaren blancs, la vista esmi-rriada, els fornits muscles devingueren exitats i les mans tremolantes deixaren caure les eines del treball, tant alegrement enpunyades, i ni que haguessin volgut haurien pogut enderrocarla aquella Torre dels seus amors, que tots l' estimavan i tots ne coneixien els secrets i la historia.

Aixó els fills del mateix poble, que els que hi vivian sense serho, els imposaben les prédiques dels intelligents i dels artistes quins no paravan de felshi sentir amor i entussiasme en la bellesa històrica de la Torre del Poble, d' art romà, segle IX, que ab sos quatre caires de teulada ja feia rustega la seva presencia, tot imposant-se com dominadora de voluntats...

Y els bons obrers del poble volgueren guarirla, restaurarla, mes no enderro-carla.

PERMESSO.

PREAMBUL.—Al començar avui, ab aquella exhuberancia de goig i ab aquella riquesa d'intencions que jo trovo en el començ de tota cosa noble, aquestes que podriem dirne *breus i volanderes notes marginals al llibre d'or de la Ciutat*, m'he sentit sobtadament transportat á quatre ó cinc anys enrera ab el recort que dolçament m'es vingut d'aquells moments, que 'm semblen ara inefables, en que per un instint, no mes que per un instint, d'iniciació, jo començava, allavors ab una certa timidesa i ab una extranya vacilació, aquelles *Infimes cròniques d'alta civilitat* que lentament i ab una suau insistencia, han anat fent el seu camí emportades per un voler irresistible que, sense explicar-mel ben clarament, jo sentia clamar imperiosament, á cada hora i á cada instant, en el resurgir pausat i silenciós de la *Ciutat nova*, subjugant la meua voluntat que semblava de dia en dia creixer i afirmar-se ab el creixement i afirmació de totes aquelles, cada dia mes visibles i mes respectades i mes utilisades, activitats urbanes.

Haig de confessar que ha sigut per mi un veritable moment de joia i de confort aquest de girar els ulls del pensament als temps passats. Com el vianant que, després de trescar llargs dies per entre ombrives fondalades, arriba á assolir la primera petita cima de la colossal montanya que te 'ls propòsits d'escalar i desde ella l'hi es donat contemplar, serpentejant d'ací i d'allà, el camí recorregut, aixis m'he trovat jo al escriurer avui frisosament *Urbicaria*, la meua nova paraula de combat, en aquestes—per mi tant estimades, per mi tant saboroses, per mi tant plenes de significació i de força—flonges i oloroses pàgines de CIUTAT.

¡Quin altre començar aquest, amics meus que 'm seguiu i que ab dalit voleu acompanyarme camí enllà!... Era allavors com si sortissem de casa á mitja nit; tot el mon era fosc i impenetrable i els nostres peus caminaven insegurs pels camins tenebrosos. ¿Recordeu aquellesombres fantástiques de les mes ignoscentes i inofensives coses com semblaven amenaçarnos i com ens oprimien el cor i com ens ofegaven el respir?... ¿Recordeu com la pensa, totjust esvetllada, semblaba tremolar poruga al ressó dels nostres passos anhelants?... Tant mateix una vaga celistia de serena matinada sembla ja volguer aclarir el moment actual. Devant de nostra mirada, cada dia mes persistenta i atrevida, totes les coses van prenent, poc á poc, forma i color; els fantasmes s'esvaeixen, el peu s'apoya segur, la pensa apren á vibrar al ritme de nostra marxa.

¡Som ben bé uns altres! Tenim una altre visió de les coses. El camí de les nostres impulsions també sembla diferent.

Continuem l'ascensió nostra. En veritat calreconeixer i cal declarar lliurement qu'és una bella i util cosa aquesta inquietut del descobrir les altes cimes de la montanya immensa i meravellosa de la vida. Comencem ja á caminar ab claror. ¿Oi amics meus?... Enllá doncs, sense peresa. Enllá.

INTRODUCCIÓ.—Vol dir *Urbicaria*, en el concepte que á l' hora actual la meua acció l' hi dona, l' especial *lloc ont se tracta panegíricament de les coses de la ciutat*. Profundament convençut de que cal parlarne un dia i altre dia de les *coses de la ciutat*—i no parlarne, com se sol fer ordinariament, aixís d' una manera incidental, sense sapiguer veurer en els fets cotidians cap exemplaritat ni cap transcendència, sinó parlarne continuament, intencionadament, incisivament, coessivament, donant á les *coses de la ciutat* tot el seu valor, tota la seva significació, tota la seva realitat de *coses de la ciutat*, en el sentit que la *ciutat* en cada petit moment del seu constant desenrotllo les reclami i les imposi—obro avui á vosaltres, llegidors amics i ja no tant desconeguts com m' havieu sigut en altres temps, aquestes pàgines palpitantes, que jo somnfo talment dictades per la vida mateixa, pera que reflexantse en elles, com en un espill claríssim, totes les imatges i totes les inclinacions de la *ciutat*, poguem apendrer-hi com, en tots els instants del nostre viurer, ens devém d' un modo ó altre á la *ciutat* i com d' aquest deurernos á la *ciutat* ens es indispensable i precis ferne urgentment una norma habitual pera la nostra vida qu' en les seves grans activitats i en les seves abigarrades proeses es potser una mica massa frévola i aventurera.

Encara qu' en general—per poca lògica qu' es tinga—s' estima la ciutat ont se sol viurer, jo'm permeto duptar—i deixeu-mo confessar francament—de que la majoria dels qui 's creuen ciutadans complerts tingan un perfecte i conscient coneixement de lo qu' es *estimar* la *ciutat*. Cal viure identificat ab la *ciutat*, fós en la *ciutat*, absorvit, subjugat per la *ciutat*, pera sapiguer que cosa es estimarla. Cal haver gosat i haver lluitat i haver triomfat en ella; cal haver vetllat per ella i haver treballat per ella i haver sofert i haver plorat i fins haver enmalaltit per ella, pera arribar al coneixement profund del gran *amor* que l' hi podém portar.

Sobretot, cal seguir constantment i exstrictament els passos dels qu' en el foc del *amor á la ciutat* han sapigut trempar tot el seu viurer; cal espiar i descobrir fins els mes subtils, els mes abscondits i els mes aparentment futils camins d' aquest inrevelat amor i cal arribar, per tots els medis imaginables, á la dèu recóndita i inconeguda d' ont brollen ses aigues sonores, fresques i multicolors, pera sadollar-nos á pler d' elles, amaranant abundantment i saludablement de sa inquietut les nostres ànimes resseques i enmustiades, i pera portarles enginyosament als nostres pobres desvalguts molins d' activitat.

Jo voldria, doncs, i en aixó tothom pot ajudarmi, qu' en la meua *Urbicaria* s' hi trovés, un dia, el major contingut del *amor*, aquest devingut lliçons exemplars arrencades de la vida ciutadana i encara, que cada pàgina fos com un petit cisellat monument á cada flama arborada, á cada petó esclatat, á cada abraçada oberta, á cada anhel florit, á cada temor vençut i á cada llàgrima vessada per la *ciutat*.

Aixis, temps á venir, de aquestes pàgines, lligades per una mateixa fé i per una mateixa voluntat, ne farem, els que en elles hi hauriem deixat la vida á troços, un *relicari d' amor i d' ideal*, pera penjar victoriosament i adhuc tributariament al cor encés de la *ciutat futura*.

CHIRÓN.

Petites imatges i Abstraccions *Scherzo de Primavera*

AVUI ha plogut ab gotes d' Abril i el sol del vell jardí apar d' argent. Els aucells aleteijen encar i remoreigen endintçats en la brancada dels vells tarongers odorosos.

Esclatan porugament les roses.

El crepuscle s' esllangueix, la terra exhala un alé humitejat, l' oreig erisa suauement els eucaliptus, qui's bressolen.

Una rossor de veus torba el silenci de l' hora augusta; es un moment. Ben prest la mare, com blanca aparició ha eixit al llindar del jardí egregi.—L' humitat us farà mal—ha dit sonorament i ab gest airós, ha aixecat cap al cel al mes petit, qui te la cabellera riçada i es tot ros i.... li ha fet un oscle llarc.

En un jorn de Primavera, aixis com el d' avui rebé els dòns del primer bés. Havia també plogut ab gotes d' Abril. Are remembra la carícia del primer petó i sonriu un xic.

En la recullida cambra dels infants, la mare, la jove mare, els vetlla. Pels vidres del balcó esguarda el misteri dels estels.

En l' august silenci del jardí, canta el primer rossinyol.

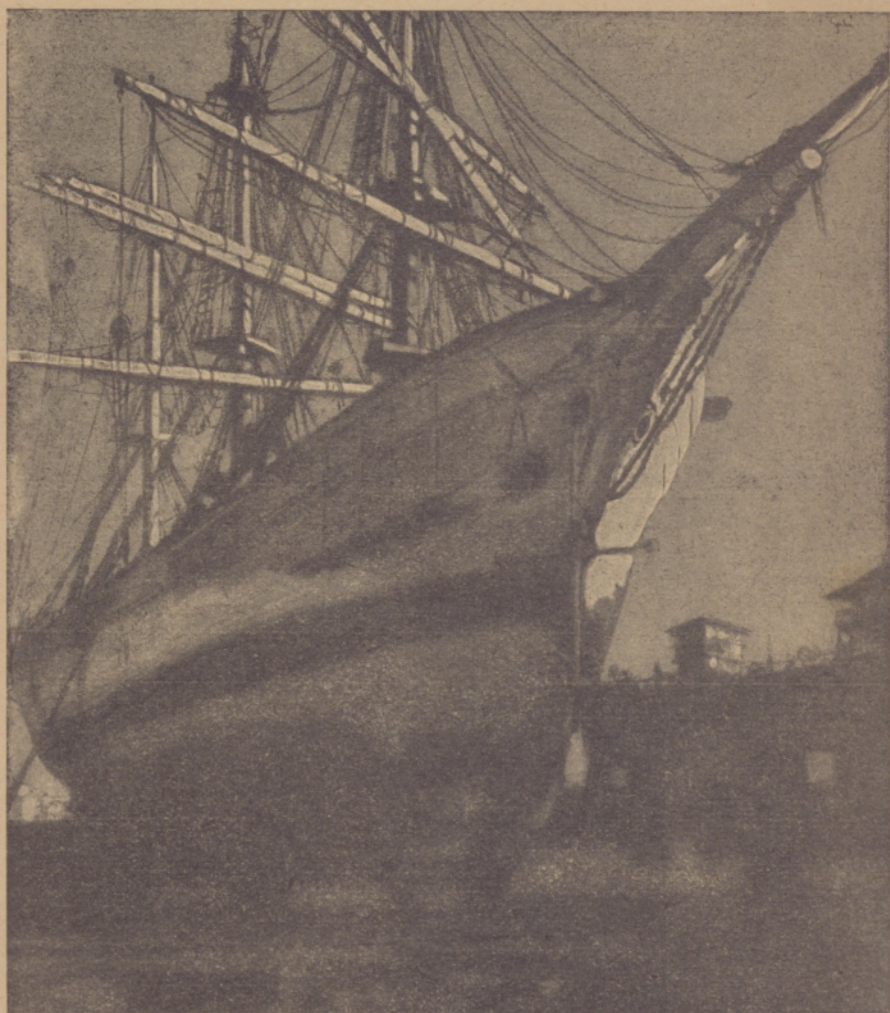
La blanca mare sonriu doblement—Aixis en un dia com avui, Ell va besarme dolçament i ubriagat; apres quant els estels somreien en la serena volta de l' espai cantá el primer rossinyol.

Els vidres del balcó de magnánimes proporcions, suaument s' eren entelats, la egregia figura de la mare ab ses mans alabastrines, distingides, hi dibuxaba, inconscientia enigmàtiques ratlles.

Abstreta, besá fortament tremolanta l' infant mes grandet i menys ros.

¡Primavera, Primavera! Ets dolentota subtilment, pero ab poca malícia.

FIDIAS.

EXERCICIOR: *Francesc Gali*
De la col·lecció *Lluís Plandiura*.

DE LA MONTANYA

L'HORA es tota quieta i lluminosa,
el sol triomfal, potent, de mitjdiada,
besa la terra com en infinita
carícia ardent.

M' assec á l' ombra clapejada, sobre
d' un bell coixí de molsa. Plé silenci.
Veus femenines tot plegat ressonen
per la montanya.

No veig ningú, no oviro res, i encara
escolto vora meu veus crestallines
que m' evoquen imatjes vincladisses
de cabells rossos.

No veig ningú. Les veus van allunyantse,
perdentse en la quietut ample i serena;
mes les d' ulls blaus imatjes vincladisses
no m' abandonen.

No m' abandonen... La feixuga calda
clou els meus ulls; i al entorn meu, lleugeres,
teixen les d' ulls blaus i cabells rossos
rítmica dansa.

MANEL PUGÈS.

SOBRE EL MASSA VELL I VELL

M'INDIGNA sempre el sentir dir á algú qu'es massa vell pera fer quelcom, *Mai s'* es massa vell! L' altre dia una senyora jove encare i robusta se sentia massa vella per abraçar una professió, contra la seva educació i prejudicis consegüents del seu rang, ó una altre ocupació agradable qualsevol, lo qual per altre part, constituia el seu desitj fervent. No es que ho fos massa de vella, sols s' ho creia: *força de voluntat* es lo que li mancava.

El dia que jo en realitat ho sigui de vell i em vegi obligat á abandonar el meu habitual camp de treball, no per xó m' asseuré en un recó, queixantme d' haver esdevingut vell, sino que miraré novament aont poden esser útils les meves facultats.

Igualment absurde i suicida com la conducta d' aquella senyora, trobo l' aclaparament de la vellesa. Rebutjo enérgicament la suposició de que les meves obres dels dies de vellesa tinguin d' esser inferiors á les de l' anomenada edat madura. Sols en els homes que viuen immoderadament i irracionalment pot darse el cas de semblant decadencia.

Quant temps no hauriam de menester, doncs, fins arribar al super-home de Zaratrustra ó al Home-ideal, si robavam al nostre treball tota una mitat i precisament la mes important?—Mireu Michelangel i Beethoven i Goethe i tots els grans homes de la terra i veureu que les obres de la seva vellesa revelan exactament el Geni i la Força i la Bellesa com les del temps anomenat viril: Que hi fa qu' el cos se decandeixi? El saber i ab ell les idees i els horitzons i la forma i manera d' obrar, progressan continuament. Cada dia que passa, ets *mes concient* i el teu treball ho demostra. El dia que tu desapareguis, queda la teva producció, i aquesta no es mai perduda, sigui quin sigui el lloc en que 's trovi. Un altre potser, algun temps, raderu teu, trobará el rastre de la teva obra i la recollirá per continuarla ó per treuren experiencia i estimul. *Treballar i viure raonadament* abdós en sentit ideal, aquet es el lema trascendental quin estricta compliment et fará ser feliç i olvidar la vellesa.

Dresden 20-III-10.

D. BAHLRÜHS.

Incoerencies

JO voldria la genfal incoerencia de Fosfor i la florida prosa de 'n Sever... pera fer arribar les nostres nobles intencions á l'anima dels qui en l' áima porten Amor á lo bell, de quins porten les ansies de Progrés en l' esperit i en el cor sentiments de bondat.

¡Bellesa, Bondat, Progrés! paraules santes que 'm sonen á buides i frivoles, quant demaneu sacrificis ó esgarrinxeu superficialment l' epidermis de la susceptibilitat ó enteleu la cuiraca resplendent d' l' amor propi.

Jo demano per vosaltres, l' incoerència, aquesta moderna continuació de l' *Ha-beas corpus*, indispensable avui pera indisciplinar-se, sense sofrir el castic tan frequent d' haver d' anar al llit sense postre, quant no sense sopar, i la demano com á refugi de totes les nostres persecucions i com á trinxera formidable i inaccessible de la defensa vostra.

I ab l' assegurança de que no te de mancarme, en aquelles ocasións en que 'ls camins devenen impracticables, avui la meua veu s' aixeca per implorar la gràcia d' una caritat: *la efectivitat de la biblioteca llegada á la ciutat pel filantrop terrassene Salvador Busquets*.

Que no per esser hereva la ciutat, el llegat deixa d' esser aital i la caritat menys envejable, que allà ont no 's llegeix no s' avença i allà ont no s' avença, es que hi regna el gel de la mort.

Per' xo nosaltres consecuentes vetlladors de tot quant representi un increment de vida, un moviment tant sols, farem per l' efectivitat de la biblioteca, lo que 'ns sia dable, segurs de que la ciutat té d' agraïr-nosho ab superabundancia, pagant llargament i aduc ab propina els sacrificis que calguin.

Han avençat els temps i ella s' en ha fet acreedora i ja que de dret li pertoca, clamen nostres veus pera que 's recullin els volums de les golfes polsoses ont jueuen desordenats i 's col-loquin ordenadament en estanteries, desde ont puguin somriure á la noble curiositat d' esser llegits i meditats pel poble, ¡sobre tot meditats!...

SAUL.

BIBLIOGRAFÍA

D. Quintin Lopez Gomez. El Alcoholismo y la criminalidad. La descendencia de los alcoholicos. Consejos higienicos.

ES ben lloable que en aquest temps ont sembla que la gent vulgui viurer de pressa entre impureses i vicis, es destaqui una nota d' humanisme, com es el follet que 'ns ocupa. Es tot ell d' una exposició correcte i clara, ple de notes convincentes capasses per si soles de redimir al mes dur alcoholic si aquest per comptes d' anar á la taberna, llegís els innombrables mals que el seu vici li aporta, á ell i als seus descendents, físic i socialment parlant.

L'autor ja demostra saberho i per xó no 's contenta sols ab senyalar els mals, sinó que á continuació exposa els remeis i remeis humans, que son una correcció i no un castic.

Per tot lo lleugerament apuntat, ha sigut premiada aquesta memoria ab menció honorífica per la *Sociedad Española de higiene*.—*Legado Roel*.

Al honor que aixó representa, hi pot afegir el distingit autor, la nostra felicitació.

J. C.

CRÒNIQUES I COMENTARIS

Wagneriana

La gran figura de Wagner s'ha aixecat triomfanta i son gest atlètic ha imperat en el nostre albir; la seva fortalesa espiritual ha inbuït el nostre cor.

A causa de la preeducació de les actuals generacions evolutivament influïdes per la música wagneriana incompresa avans, per manca de preparació i per rutina-risme latent sempre en el poble davant una norma novament creada, ha sigut com desclós el misteri del calzer de la flor odorosa, ha sigut penetrat i descobert en son si les mes sublims belleses, per l'esforç filosòfic.

Quant encar la nostra comprensió, poc hàbil, no ha sigut regida per la norma artística naixent, el nostre esperit ha donat una sanció a la llei antiga i per comprendre la nova, deu profundissarla i cercarhi una lògica, una definició mes o menys abstracta.

Els grans genis de totes les èpoques tardan per aquesta manca d'iniciació en les multituds, en devenir comprensibles. Vetaquí al ensemps explicat perquè la gent no compren la nova força d'un Gaudi i per quina raó la seva obra resulta als ulls de la generalitat com una *estridència Wagneriana* en el temps de domini italià.

L'Anell del Nibelung ha penetrat ab major grau en la consciència artística del poble.

...Deixeu que m'extasii remenbrant a Sigfrid, l'heroe incomparable fort com atleta, placit i ingenuo com un infant. Sigfrid! Dolç Sigfrid! Heroe estimat de Brunilda, jo he sentit la teva mort profundament!

Aquella *Marxa fúnebre* apassionada, sensualment adolorida, que invadeix formidable el pregon dels sentits; puig no es tant sols l'ànima que sofreix, el cós es torturat també!

La mort de l'Heroe es sentida, al impuls de la gran música, com la d'un esser estimat.... com la fi de l'enamorada, com la mort del Sol!

Es encoratgador que uns joves entusiastes, s'haigin empres la tasca de fer estimar Wagner en el Cassino del Comerç, dedicantli íntegrament, el tradicional concert de festa major.

CIUTAT Lloa i beneeix l'actuació vostra.

Deixem, oh diminuts mortals! que ressoni pel nostre albir la música del mes gran geni del segle XIX, deixem que s'aixequi, magestuosa demunt de nostres testes, la imatge miquelangelesca del gran Mestre.

Mossen Font i Segué †

Mossen Font i Segué morí. Les místiques imatges d' en Joan Llimona assistiren á son enterrament. Les gentils figures ab vel blanc, quasi caputxeta blanca, assilades en la casa de Misericordia de Barcelona de quina fou director darrerament tan sabí i excelent patrici, autor de una obra ben feconda en una curta existencia.

Entre altres llibres deixa la mes notable obra científica escrita en nostre estimada llengua: *La Geologia Catalana*, *Cuadros del Sahara*: justes impresions de poeta i la *Historia de Catalunya*, ademés d' una multitud de conferencies i articles interessantissims per la divulgació de la Espeleologia i Geologia, de quina primera ciencia fou l' introductor en la nostra terra.

No se perque eren tan armoniques, les gentils imatges viventes d' en Joan Llimona, en l' enterrament de mossen Font. Eren l' espresió justa de les bondats de tant sabí sacerdot, que plora Catalunya.

Deu premii ses virtuts i sa familia rebí nostre mes intensa espresió de condol.

Terrassa á Valencia i Barcelona

Heusaquí qu' are mateix Valencia i Barcelona van á admirarnos en les nostres obres baix un aspecte ben diferent l' una ciutat de l' altre.

Valencia vá á veure en nosaltres lo que sabém fer en la industria, Barcelona, lo que valém en art. Triomfarém arreu perque será de justicia triomfar, pero cal també dir una cosa are: De l' éxit nostre en la Exposició Nacional, en sentirá goig tothom, de l' altre, del dels retrats del malaguanyat Torres en la Exposició de Barcelona, un nucli petitissim i no mes.

I no obstant penseu per un moment l' importancia que pot tenir la firma d' en Torres i l' nom de Terrassa posats en el carnet de notes d' aquell periodista anglés d' aquell artista alemany, d' aquell critic francés....

Primavera florida

Jo en el primer nombre de CIUTAT, el cronista, impotent per aplacar l' inquietut, llensava als quatre vents l'idea de fer revivre'l camp de sports, quan are totjust ens trovém ab l' espectacle sorprenent del camp cobert d' áurees espigues.

Vejerem ahir gentilissimes parelles practicant el Tennis, i á son torn s' anuncia un inesperat *matx* de fut-bol, en quin pendrán part els tíms «Joung-foot-ball club» i «Ciutat-club». Per de prompte, no podém fer altre cosa qu' augurar abundant i ópima fruita d' aquestes nobles lluites civils i humanitaries, entant l'agilitat dels georgins esclaus i l' aire de les cortisanes gregues penetra suau i subtilment, marcant una distinció en els moviments de nostres sportmans.

Sessió de Sonates per violí i piano

El religiós en art Rossendo Masriera i son acompanyant Jaume Quintana, tingueren l' amabilitat de dedicarnos una Sessió íntima de Sonates. Els amics i cola-

boradors de la nostra Revista vos ne donen mercés i al ensemps vos esperonen á que ab la lluita constant pogueu devenir grans i *austers* interpretadors, no deixantvos mai emportar per la massa corrent del virtuosisme, que ab tanta justícia ha combatut en Joaquim Nin en son llibre *Pour l'art*.

Lo mes bellament dit del recital, fou: la *Sonata en sol de Mozart*, el *Rondo en sol de Beethoven* i l' *Aria de Bach* demunt la quarta corda.

A n' en Jaume Quintana—el nostre Pierrot—l' hi notarem un notable avenç en la matiació dels acorts i una major agilitat pianística.

....En Rossendo Masriera te una absoluta relació ab el caracter del violonista del *Cant del Cigne* de Lleó Tolstoi, però cigne que canta sens devenirli la mort.

Miquel Angel vé

Per mes que algú—enganyat pel massa llarg silenci—s' ha atrevit á duptar, de que 'l nostre home complís la paraula donada, nosaltres podém afirmar que *Miquel Angel el dia 29 de aquest Maig serà á Terrassa*. A Terrassa tothom hi vé un dia ó altre. ¿Com algú ha pogut, un sol moment, entretenir el dupte de que 'l bó de Miquel Angel pogués ser una persona informal. Miquel Angel, per mes artista que siga, es un perfecte cavaller i tot un home de paraula, i doncs, que us pensaveu?...

Lectures comentades

No 'ns sabem estar de recomanar de veres á tots els nostres llegidors les lectures ab comentaris que per iniciativa d' uns pocs inquiets—que sort té d' ells la petita espiritualitat de nostra ciutat—se donen cada dissapte á la nit á l' Agrupació Regionalista. El primer dissapte en Joan Llongueras llegí i comentá les gloses *Entorn de la educació de la voluntat* ab alguns altres fragments de Xenius i el segon en Rafel Benet llegí algunes de les mes esquisides poesíes de aquest eminent poeta qu' es en Joan Maragall. Se preparen lectures d' Homer Aristófanes, Walt Whitmann Ausias March, Raimond Lull, Emerson, Urlliam James, Rabelais, etc. etc.... *Benissim, benissim*, com diria Mossen Alcover.

Escursionisme (?)

—La font del *Truncó* es la mes bona de totes.

—Ca, á mi no 'm tregas de la del *Aucell viu*—No sentiú fortó, d' aiguardent? I no obstant aquests nostres ridiculs escursionistes discuteixen les aigues de les fonts, que dupto si han saborejat en sa vida.

I á fe que aquet es un escursionisme, el menys noble i el mes comú.

El nostre magnífic i beatífic i ja conegut senyor Venancio ha muntat la serra, ab son bastó i ses espadenyes blanques de bon menestral i ab son sarró abundant. El senyor Venancio fa l' arros i fentlo hi posa tot el seu amor i entussiasme—tot l' amor i entussiasme de qu' es capás un senyor Venancio quanlsevulga—Després

cuidadós, cou les costelles á la brasa i fa el cunill ab llampecs i el seu somriure es beatífic, quant els de la colla l' hi lloan la seva creació culinaria.

El sol de la font, devall els roures magestàtics, ha devingut un virolat i repugnant escampall de coses rares i untades. Aixó es el digne epilec á l' orgia del bon burgés; aixó i l' immortalissar els noms de la Colla del senyor Venancio en un mur de la font, apuntanthi sempre la fetxa de la darrera fontada.

A l'hora que un xiste inelegant, seou una forta rialla, sempre *refrescada* ab un llarg xarric en la bota de cuiro que el Sr. Venancio estreny ab ses mans robustes i que arrenca gemecs i xiscles rars.

La colla del senyor Venancio ha fet molta broma, s'ha divertit honradament—ells no fan mal á ningú i son a mes a mes sobris i prudents; encar que aixó es ab un limit molt ample—Don Venancio sols es magnanim en la sobrietat de les *dinades* ab arrós i costelles á la brasa i conill ab llampecs i vi vermell del bot de cuiro. El senyor Venancio diu—Nois avui fem gatzara—I la serietat de bon burgés rodola per terra—la broma ja es permesa una vegada á la vida i aquesta vegada es quant la colla fa una fontada. I el bo del senyor Venancio exaltat com un damagoc i tot vermell de rostre i ab el gros clatell inflat i els esguarts llambregants riu i renega!

Escursionisme? Nostre magnánim burges sen riu del excursionisme.—No hi ha altre excursionisme que aquet—diu—i ab ses mans robustes s' acaricia el ventre no menys robust.

No es ben ridicul que aquestes montanyes nostres tan magnífiques, es vegin en dies de festa, corulles de colles de senyors Venancios mancos i al ensemps repugnants, ab baf d' aiguardent i ab fetor d' oli de llauna de sardina.

Al menys els cassadors de gorres d' aquell famós Tarascó d'Alfons Daudet son mes divertits i mes agradables que aquets nostres tristos *escursionistes*.

L' esperit estètic ó científic ó atletic d' una excursió... ¿que... que?... No l' he entés, no l' he entés... també surt ab sebes d' aquestes ara V.?

Hostes ilustres

Mestre Franz Beidler—l' héroe del derrer cicle Wagneriá que ha redimit, encar que momentaneament sols sia, el vell Liceo barceloní de les habituals i consabudes vanalitats que 'l invadeixen, ab sa esposa la filla del genial Ricart Wagner, i altres personalitats han visitat la nostra ciutat pera venir á coneixer i á admirar l' obra hermosa de la educació pel ritme de Jaques Dalcroze que 'l mestre Llongeras tant fervorosament realisa en la nostra *Escola Coral*, aquest seu baluart de lluita qu' enorgulleix la ciutat qu' encara no ha sapigut del tot estimarlo ni compenderlo.

CIUTAT, que sent tot l' honor que aitals hostes l' hi arriba, anticipá coralment el seu salut de benvinguda.

Que 'ls hagi sigut agradable la visita.

Teatres

«Comers» «Joventut Catòlica» «Fraternitat» i altres i altres semi-companyies i grups formats de totjust, pera conreuar l'art de Talía i, com es natural, Talía es la que hi pert mes en aquesta multiplicació de grupets ont un aficionat ab pretensions ja 's pensa esser un Novelli; i prescindint de director i de tot, ja 's fa ab les obres de mes empena, fins per prescindir i semblar bons actors ni estudian ni ensejan, i si ho fan, es ab posa displicent, guardant pel dia de l'obra el ferho be, com ells diuen.

Al Comers van tenir l'acert de posarhi un director, cosa ben lloable, mes nosaltres si havem de creuer en els aficionats, ha d'esser formant una companyia d'art intim, ab elements de disposicions naturals i ben conreudes, que tots els experts concells d'un bon director d'escena i essen art sense mires al interés ni á la ridícula pretensió personal ni al barverisme de donar gust al públic, sense tó ni só, que la principal missió del aficionat que no ha de viurer del teatre, es enlairar en lo possible, la cultura del públic tot recreantlo.

D' Art

Aquest mot ha arribat al rebaixament d' un substantiu qualsevol per l'abús que s' en fa. Nosaltres al fer us del mot art, volem posarlo per sobre les miseries de la vida, prodigantlo en el sentit mes alt de la paraula, com símbol de moralitat i creador del bon sentiment, refinat i estetic.

Encare que sigui estétic un acte instintiu d' entusiasme, no per xo s' ha de fiar tot en el sentiment i en l' impuls de nostre acció; cal que aquesta acció s' eduqui, i el sentiment se fassi refinat ab la sobtlesa gentil del cor que bat á bells i nobles entussiasmes, i l' activitat subjectiva pera exteriorisarho, s' instrueixi pera armonisar la concepció i la composició en bella conjunció, car una obra ben feta, com á metode, pot no esser bella, i al revés una obra ben sentida pot esser malfeta i no donar tampoc el sentit de la bellesa; per aixó es precís, pera exteriorisar un obra, posseir de primer la técnica pera desenvoluparla i després sentirla, que un cop l' esprit vibra en la concepció ideal, la técnica obra sensa darsen comte i l'obra es pels dos efectes apuntats, perfecte.

La llei de les compensacions

Hauriem de demanar dispença als nostres llegidors per la tardança en la sortida del present nombre, pero la llei de les compensacions ens absolt d' aquet requisit, car aquet nombre consta en cambi de quatre pàgines mes que de lo regular.

Imp. MARCET Y FIGUERAS, Sant Joan 14 i Nou 57, Teléfono 857.—TERRASSA.

CIUTAT

REVISTA MENSUAL
d'Arts, Ciències i Literatura

SOSCRIPCIÓ

Trimestre: Una pesseta.

Número solt: Cinquanta cèntims.

Redacció i Administració: S. Joan, 14. TERRASSA

Gran assortit de perruques

Especialitat en postissos
PERA SENYORETES

PREUS ECONÒMICS

Francesc Alfonso
Pantano, 74. TERRASSA

Academia Masriera

Violí	Rosendo Masriera
Viola	Alexandre Riera
Solfeig	Jaume Quintana
Piano	
Violoncello	Antoni Planàs

Carrer de Roselló, 323, 1.ª E. a
(cantonada Bailén). - BARCELONA

